

(0/38)

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA

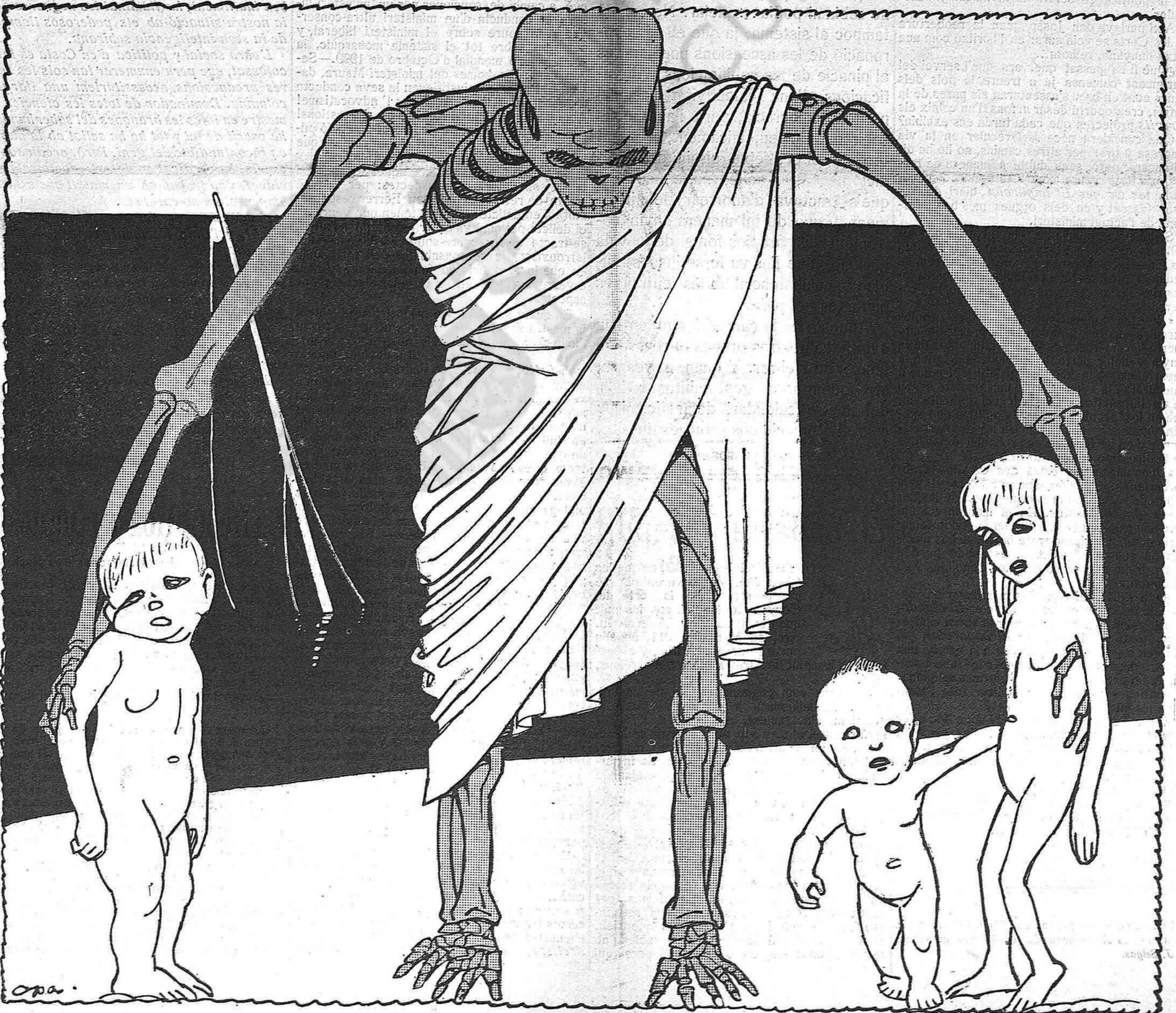
NUMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITG. NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Fóra de Barcelona cada trimestre: ESPANYA, pessetas 1'50.—EXTRANGER, 2'50

DESPRÉS DEL DESASTRE

—Vaja, no vull que sigui dit que m'ho quedo tot... ¡Aquí teniu els orfens, sans y bons!

Pera'ls pobres pescadors!

Suscripció popular

La immensitat de la desgracia que'ls nostres lectors coneixen sobradament per la premsa diària, ha suggerit a *El Poble Català* l'encertadíssima idea d'obrir una suscripció per socorrer a les famílies de les víctimes del 31 de Janer, entre les quals tants orfes, tantes viudes, tants pobres vellets desamparats s'hi compten.

Segurs dels sentiments caritatius dels nostres lectors, creiem ociosos invitarlos a col·laborar en la noble empresa iniciada per *El Poble*, contribuint a reparar en lo possible les crudels injustícies dels elements.

L'administració de LA CAMPANA rebrà, doncs, ab gratitud els seus donatius, grans o petits, rics o modestos, que seran entregats al nostre estimat confrare *El Poble Català* per a que'ls ajunti a la seva suscripció y publiqui en les seves columnes els noms dels generosos donants.

LA SETMANA

QUÈ li passa an en Canalejas?

Encara ressonen en les nostres orelles aquelles parrafades xardoroses, en que, llansant foc pels ulls, ens explicava els seus plans per a la vinenta campanya parlamentària. «La qüestió religiosa, la llei d'Associacions, la reforma del servei militar, la rectificació de la política en sentit ultraradical y renovador...»

Així parlava don Josep quan la reobertura de les Corts se veia surar en l'horitzó com una fetxa llunyana, remota...

«Què li ha passat que, ara que'l servei del Parlament comença ja a treure la pols dels bancs aont en breu s'assentaran els pares de la patria, creu oportú desar al fons d'un calaix els atrevits projectes que cada tarda ens exhibia?»

Que considera necessari recular en la via empresa y tirar per altres camins, no ho ha dit ell encara; però, sens dubte a manera de tanteig y a fi de veure com s'ho pendrà l'opinió, ho ha fet dir per *El Imparcial*, diari del senyor Gasset y un dels orgues més ben informats de l'actual ministeri.

Segons aquet periòdic, el país, més que sorollosos debats polítics, *desitja y espera* que les Corts, col·laborant en l'obra del Govern, se dediquin preferentment a millorar la nostra indústria, la nostra agricultura y el nostre comerç.

«Nuestro convencimiento—són ses propies paraules—es tan grande al interpretar de esta suerte las aspiraciones y los sentimientos de la mayor y mejor parte de los ciudadanos, que la importancia de la nueva legislatura próxima a inaugurarse la vemos mucho más en este orden de tutela práctica y de apariencia tan modesta, que en los problemas de alta política que pueden plantearse con la famosa ley de Asociaciones y en las incidencias probables ó posibles de la discusión del asunto Ferrer.»

«Unos años atrás estas dos cuestiones absorberían la atención general; ahora el país siente de antemano la enorme fatiga de los debates grandilocuentes. En el menosprecio de esta disposición de espíritu, en el olvido temerario que el Gobierno trate las pequeñas medidas de economía práctica, es donde pueden hallar grave quebranto el señor Canalejas y su Gobierno.»

«Què tal?... Si aquestes manifestacions haguessin aparegut en *La Epoca* o en *El Mundo*, el seu valor podria representar-se ab un modest zero, però publicades per *El Imparcial*, no s'hi veu en elles una *indirecta* a la nació, una manera discreta de ferli comprendre la necessitat de no parlar per ara de reformes religioses ni polítiques a fi de poder dedicar tota l'atenció a les qüestions econòmiques?»

El toc d'avis d'*El Imparcial* dona lloc a fer tota classe de suposicions, cap d'elles, per cert, gaire afalagadora per al senyor Canalejas.

Dels seus valents discursos encara tothom se'n recorda.

De la seva formalitat ja no'n parla ningú. Y fins els seus més fervents admiradors començen, ells ab ells, a dirho en veu baixa: —Don Josep recula, recula...

L'ONZE DE FEBRER

El mateix dia en que surti al carrer aquet número de LA CAMPANA, es l'aniversari de la proclamació de la República espanyola, en 1873. No volem passar sense unes quantes línies de commemoració.

D'articles sobre aquesta efemèride se n'han escrits massa ja. Per això's fa més difícil trobar la nota de novetat parlant de la data en qüestió. Nosaltres creiem que, més que un *record*, el republicanisme present d'Espanya té de viure d'una *esperansa*. Més que la commemoració d'un fet passat, hauriem de celebrar l'anticipació o la seguransa d'un fet futur. Aquella república de 1873 podria ésser definida així: Va ésser un desequilibri entre la massa, encara abjecta y envilida per tants segles de tirania suferta com la sofreix un remat, y els homes tornats de la llum europea ab l'ilusió romàntica de l'ideal pur, inaplicable a la nació retardada y atàvica.

No culpeu d'aquell fracàs an els conductors, que ells no s'erraren més que en col·locar el poble al davant de màquines finíssimes, delicades, que no sabia ni podia manejar. No culpeu tampoc al sistema, ja que ell es la coronació de les ascensions populars, es el pinacle de les habilitacions y dignificacions d'una colectivitat nacional per a la democràcia, per a l'autonomia sobirana. Culpeu, únicament, al passat terrible, al pes feixuguissim de la tradició negra; an aquell mateix sistema que's tractava d'anorrear definitivament, y que de tal manera havia corromput les propies fonts de la vida nacional, que fins va ferse insubstituïble y consubstancial ab les entranyes mateixes del país.

Aquesta es la canturia que entona avui a les nostres orelles el record de l'onze de Febrer. Y quan, al vespre, arrenquem ab un gest habitual la fulla del nostre calendari domestic, ni un calfred d'emoció ens sobta les fibres...

El cadavre insepult

El dia d'Octubre de 1909 en que les Corts d'en Maura varen obrirse per darrera volta, la porta del Congrés topà ab un cos insepult que l'obstruïa. Tots ho recordem. Ara, en Mars de 1911, aquella porta tornarà a obrirse, y el mateix cos insepult l'obstruïrà. No passa el temps, aquí.

Parlemne com puguem, que jo no soc diputat. Examinemnos a nosaltres mateixos. Creiem, sincerament, que la qüestió Ferrer serà resolta, el mes que ve, en forma satisfactoria, en un sentit o l'altre? De cap manera. Tal com estan les coses a Espanya, es impossible, no ja la resolució, sinó el plantejament clar d'aquella qüestió jurídica. Jo mateix, en aquets moments, tinc de violentar l'estil refranantlo com un cavall revec, pera no dir lo que no puc dir...

Però la qüestió Ferrer té molts aspectes. Quan un drama juridic com aquell subleva fins a tal punt la conciencia general humana, es que la seva virtut passional ataca l'essència mateixa de la societat. Ara be: el problema, per part nostra, té de reduirse a exigir la responsabilitat d'aquell fet a les entitats que sien, avui per avui, públicament responsables, ab responsabilitat exigible sense perill per a qui

l'exigeixi, ja que la mateixa Constitució la preveu; y aquesta entitat responsable es el poder executiu d'aleshores. Per això, en el meu article d'avui concretaré lo que jo crec té d'ésser la nostra conducta de ciutadans davant el suprem debat proxim a reobrirse.

La paraula *autoritat*, per sí sola, tindria d'implicar, per part dels qui l'actuenjo exerceixen, una responsabilitat d'autors: si hi ha gloria, responsabilitat gloriosa; si hi ha oprobri, responsabilitat vergonyosa.—Però, de fet, en el nostre deliciós món polític, no es així. «Què hi farem? En la qüestió Ferrer hi ha dues d'aquestes consagrades irresponsabilitats... la segona es la del règim...—Però hi ha una responsabilitat, que es la del govern Maura; y ara, nosaltres volem ferla efectiva, volem que sobre d'ella caigui una pena, y aquesta pena té d'ésser capital, perquè té d'ésser *de mort política*, d'inhabilitació absoluta y perpetua pera tornar a exercir el poder. La gravetat de la qüestió Ferrer, després de tot, no es la sentència, sinó l'execució; perquè la sentència, sense l'execució, a l'hora present ja s'hauria reparada, per virtut del cambi de criteri conseguint al cambi de política. Es la gravetat d'una *execució*; y d'aquesta *execució*, es clar, ningú en pot ésser responsable més que'l poder anomenat, precisament, *executiu*...»

La qüestió té ja una historia; algun dia podrà escriure's aquesta historia minuciosament, com Joseph Reinach escrigué la de l'*Affaire Dreyfus*. L'etapa present de l'història de la qüestió Ferrer està plantejada en aquets termes concrets:

La monarquia, després de setze mesos de ministeri d'esquerra, necessita preparar, en virtut de la teoria anti-progressista del torn pacífic, una rehabilitació de les drètes pera exercir el poder, quan l'hora prevista arribi. Pera aquesta rehabilitació hi ha dos camins. Primer: El ministeri Canalejas se fa solidari del ministeri Maura en l'execució d'en Ferrer, y declara que ell, en igual cas, hauria obrat d'igual manera.—Aquet camí es perillós, perquè, a cambi de, sancionar per un ministeri liberal la conducta d'un ministeri ultra-conservador, fa caure sobre el ministeri liberal, y per tant sobre tot el sistema monarquic, la condemna mundial d'Octubre de 1909.—Segon camí: Els homes del ministeri Maura, davant el Parlament, justifiquen la seva conducta d'aleshores. «Com? Aquí de l'advocatisme! Aquí de les habilitats! Aquí de les suggestions! Aquí del desviar interessadament l'atenció pública, enganyant el criteri dels profans, que ignoren la precisió de les coses jurídiques!»

En general pot dirse que aquet segon camí té, a son entorn, dos aspectes: per l'un se tracta de retreure contra en Ferrer responsabilitats en delictes que res tenen que veure ab el delictes pel qual va ésser fusellat; per l'altre, se tracta de fer caure sobre certs homes del lerrouisme la responsabilitat dels testimonis en que la sentència va fonamentarse.—Anem a veure successivament el valor d'aquets dos aspectes.

En quant al primer, no cal insistir: ell mateix ja mostra el seu valor als ulls de qui no tingui l'imbecilitat ambient dels nostres burgesos. Tots vosaltres hauréu sentit a dir, per aquets mons: «Oh, en Ferrer no tindrà res que veure ab lo de la setmana tràgica, però tenia que veure ab lo d'en Morral, y per això està ben mort!»—Aquets mateixos burgesos, davant d'aquella ignominia del cas Rull, deien: «Oh, en Rull no tindrà res que veure ab les bombes de que's tractà en el seu darrer procés; però tenia que veure ab una bomba per la qual va ésser processat y absolt; per això està ben mort!»—Tot això'm recorda aquells famosos diàlegs de les gramàtiques empíriques d'un temps: «Jo no tinc les ulleres del notari, però tinc les sabates del metge.»—Be, senyors meus: se tracta d'un capó, y no d'Aristòtil, com va dir Racine; se tracta de la setmana tràgica y de res més. Jo, diputat del Parlament espanyol, davant aquets habilitats qui per sí sols ja revelen el valor de les proves jurídiques ab que'l govern Maura, presidit per un home de lleis, va fonamentat la seva conducta, jo no tindria més que una veu: «Nosaltres us exigim, senyors del ministeri conservador, que'ns digueu si un ciutadà espanyol absolt en un procés no pot tenir mai la seguretat de que no se'l condemni en un altre procés pel mateix delictes de que fou declarat inculpable pel primer tribunal! ¿Ont comensa y ont acaba, pera vosaltres, l'autoritat de la cosa judicada? Y més concretament us pregunto: ¿Es per haver atentat contra la vida dels reis a Madrid el 31 de Maig de 1906, que'n Francisco Ferrer va ésser fusellat a Montjuic el 13 d'Octubre de 1909? Contesteu-me, perquè si'm dieu que sí, jo us aplicaré el calificatiu que us correspon, homes de responsabilitat!»

El segon aspecte de que us parlava es el voler convertir en proves esclafadores y definitives les declaracions d'alguns dels nostres radicals...—Ah! Jo no crec ésser sospitós de lerrouisme; jo, aquí mateix, he protestat contra certes innobleses; però d'això a portar la meva enemistat política a fer el joc de l'*adversari dretista*, acceptant com a proves les febleses

de certes declaracions, la distancia es immensa y jo no la passaré mai! Mai!

No, no! Té de dirse ben clar y ben alt: les declaracions dels anomenats radicals no poden de cap manera ésser proves, perquè totes elles són petiteses insubstancials que no resisteixen an el més petit examen. Mostraran, si volem, una falta de valor civic o moral en els qui varen ferles; però sols poden ésser proves an els ulls dels ignorants.—Senyors del ministeri Maura.—tornaria a dir jo si tingués aquells dies una veu en la tribuna parlamentària.—Jo us conjuro a que digueu si, en virtut de les declaracions d'aquets testimonis, vau donar l'ordre d'execució d'en Ferrer el 12 d'Octubre de 1909. Contesteu-me, perquè si la vostra resposta es un sí, jo us aplicaré el calificatiu que us correspon, homes de responsabilitat!

Ja no's tracta sols de la qüestió Ferrer: se tracta, en concret, de la qüestió Maura. Y el maurisme, qui recabà pera sí la gloria d'aquella responsabilitat, per boca del fill mateix del expresident, ha de pagar ab la mort civic aquet deute.

Separeu ja de la porta el cadavre insepult, y la porta s'obrirà de bat a bat a l'aire del món, que avui refusa d'entrarhi!

GABRIEL ALOMAR

Joaquim Costa

S'han complert els tristos pressagis que setmanes hà venien fent tots els que a son voluntari d'esterro de Graus anaven a visitar-lo.

Dimecres, a les cinc del matí, després d'una nit passada entre la mort y la vida, exhalà el darrer sospir aquest home extraordinari que, durant tants anys, encara que ben inutilment, ha il·luminat les negrures de la nostra situació ab els poderosos llamps de la seva inteligencia sobirana.

L'obra social y política d'en Costa es tan colossal, que pera enumerar tan sols les seves produccions necessitariem una llarga columna. Dominador de totes les ciències y mestre en totes les branques del saber humà, ha escrit de tot y tot ho ha sellat ab la marca inconfundible del geni. Però, predicador excel·lent, ha predicat en desert; doctor clarivident, s'ha trobat ab un malalt que estava empenyat en no curarse.

Fundà, després del desastre, l'Unió Nacional, y l'Unió Nacional, esplèndida flor d'un dia, morí com moren en aquet país totes les idees nobles y generoses; dongué salvadors consells y trassà certeres orientacions, y orientacions y consells foren oblidats y desatesos.

Cansat de lluitar, el lleó de Graus ha inclinat la testa y, vensut, desenganyat, ha donat l'adeu an aquesta terra misera.

Don Joaquim Costa ja no existeix!...

Ara, potser, Espanya, sacudida per la nova de la seva mort, s'adonarà de lo que'l gran aragonès valia, sabia y representava.

La República portuguesa

Les declaracions d'en Machado

Dies enrera, l'insigne Bernardí Machado, ministre d'Afers estrangers de la República portuguesa, pronuncià a Lisboa un interessantíssim discurs davant dels representants de la premsa. El discurs d'en Machado fou una contestació convincent y completa a l'innoble campanya de mentides que's ve fent contra'l nou règim portuguès.

Heus aquí els principals fragments del discurs susdit:

«La reacció internacional, ben coneguda desde l'època de la dictadura franquista, que aprovà, es a tot arreu l'enemiga de la llibertat, de tal manera que, fins en els seus més virulents articles contra Portugal, no amagava pas la seva intenció d'atacar als ministeris liberals, designant ab el nom de *Lloyd-Georgisme* practic les nostres mesures governamentals, lo qual, per lo demés, ens afalagà. Aquesta reacció no gosa ara combatre'ns obertament; limita la seva mala voluntat a acusarnos d'optimisme.»

«En general, pot dirse que la vida nacional devé de dia en dia més intensa a Portugal. Els diaris republicans se multipliquen; el Directori del partit republicà y les comissions locals extenen la propaganda per tot el país, captantse les simpaties y les aclamacions populars. Al mateix temps, se procedeix a l'organització de l'educació nacional. S'ha pretès que l'Universitat portuguesa esta-

La única pena que produeix en l'ànima la presencia d'un nen, es el sentiment de que deixarà de serne. —J. Selgas.

PIF-PAF

va imbuida d'un sectarisme monarquic feresteg. Les declaracions patriòtiques que acaba de fer el professor Daniel de Mattos oposen a aquestes suposicions un desmentiment categoric.

»Les noves institucions tenen l'apoi ferm de totes les forces vives de la nació. Fins hi ha ex-monarquics que estan del tot disposats a oferir els seus serveis al règim actual.»

La serenitat y la confiança que demostren les anteriors declaracions, contrasten fortament ab l'angunia dels telegrams alarmistes que continuament publica certa premsa de fóra de Portugal. El mateix contrast resulta de la lectura dels diaris portuguesos, puig aquets acusen una situació estable y relativament tranquila.

Els interessats en desacreditar Portugal davant de l'extranger ens pinten en colors negres y vermells el quadro del Portugal republicà. Però en tal pintura no hi ha quasi be res de veritat. Tot es obra d'una mal intencionada y vil fantasia. Se tracta d'un quadro d'encarrec, que, pel compte que'ls té, pinten alguns periodistes mentiders.

La veritat es que, malgrat els seus quatre mesos de vida, la República portuguesa està arrelada y's mostra robusta. El Govern d'en Teófilo Braga ha fet molta feina y de la bona, y prepara noves lleis de llibertats y de millora social.

Per cert que *La Veu de Catalunya* duia l'altre dia un article titulat *El fracàs de la República a Portugal*. Pobre Portugal y pobre República! El fracàs deu esser degut a no haver seguit els ministres lusitans les ensenyances de l'admirable *escuela de la Lliga*, trompetejada ara de poc per l'orgue regionalista. Quina llàstima que a Portugal no tinguin un Ferran Aguiló, un Puig y Alfonso o un Duran y Ventosa!

FULMEN

La forsa de la raó

OSTRE article de fa quinze dies no fou veu perduda en el desert; copiat per *El Poble Català*, comentat per *La Publicidad* y traduït per *El País*, de Madrid, causà en l'opinió tan poderós efecte, que alsà un clam unaním a favor dels pobres pobles d'Odena y La Pobla de Claramunt, y un crit general d'indignació contra el desenfrenat caciquisme que fa viure en perpetua lluita el desgraciat districte d'Igualada.

Fruit immediat d'aquell ferm estat d'opinió fou la noble y valenta actitud que prengué l'ardida joventut nacionalista republicana, convocant un *meeting* de protesta pera el dia 5 del corrent al Centre Republicà de la plassa del Teatre. A l'acte, que va revestir excepcional importància, varen acudirhi nombroses representacions d'Odena, La Pobla de Claramunt, Igualada y alguns altres pobles del districte.

La veu d'algunes víctimes del caciquisme igualadí provà, ab la senzilla exposició de fets, la justícia de nostres atacs al caciquisme godonista; l'eloqüent paraula d'en Pere Corominas, d'en Gubern y d'altres prohoms de l'*Esquerra Catalana* portà l'esperansa d'un triomf definitiu als anims encongits dels veïns de La Pobla y Odena.

Y ha passat lo de sempre. Mentres eren precis humils els que demanaven l'exacte compliment de la llei, el Govern y els seus representants feien l'orni; quan l'opinió s'ha alsat fermament reclamant ab veu forta que la llei sigui pera tothom igual, y els poders han vist al poble resolt a imposar, per tota mena de medis, la legalitat, la justícia ha sigut feta. A l'hora que escrivim aquestes ratlles, quatre de la tarda del dimecres, se'ns diu que s'està constituint l'ajuntament de La Pobla de Claramunt; si les ordres enèrgiques del senyor governador són complertes, a l'apareixer aquest article estarà també legalment constituït l'ajuntament d'Odena.

Que finalment el senyor Portela ha volgut obrar de serio ho prova el fet eloqüentíssim de que *La Vanguardia* hagi trencat una llansa en favor dels seus parents d'Igualada. Sempre, en els assumptes del caciquisme igualadí, ha observat aquest *diari blanc* una prudent reserva; en el plet actual li hauria valgut més també callar. Segurament devia encarregar el solt a qualsevol dels seus més humils redactors, y aquest ompli una quartilla ab un desconeixement tal de l'assumpte que fins equivoca el nom d'un dels dos pobles aont el plet se ventila. L'ordre de *don Ramon* devia esser, neta y crua de pegar al governador, y el pobre senyor Portela reb una garrotada de cego.

La victoria de l'opinió pública en aquesta lluita contra el caciquisme, portarà quia; si el diputat a Corts senyor Godó compleix les seves *amenasses*, el districte d'Igualada passarà

pel profon disgust de veure's orfe de representació a la Cambra popular. Per fortuna s'hi posaran bones persones que dissuadiran al *senyor Joanet* dels seus funestos propòsits de renunciar la seva acta.

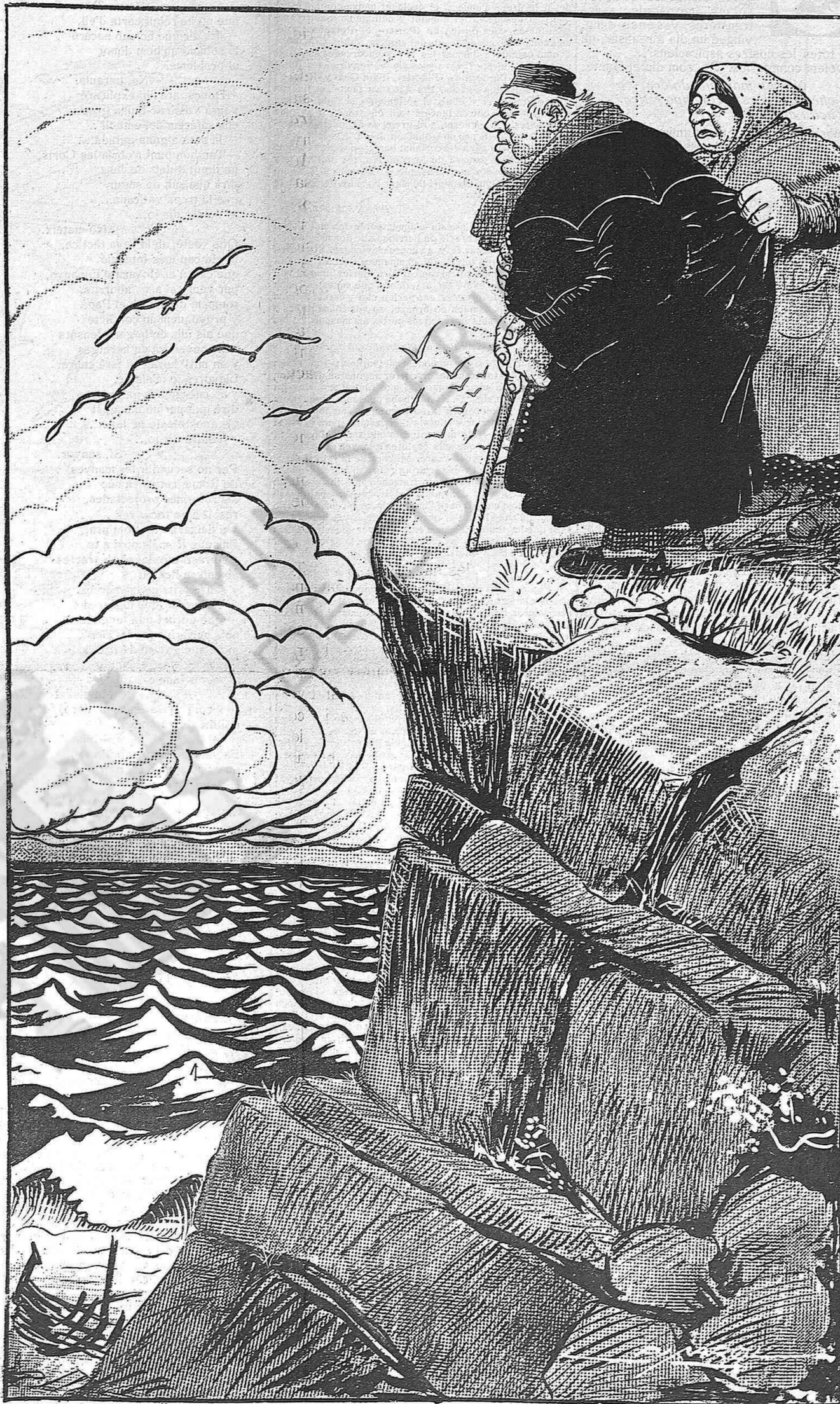
Si Odena y La Pobla consegueixen a la fi, tenir les corporacions municipals al seu gust, lliurantse de les grapes caciquistes, no caldrà

adormirnos sobre els llores. A un extrem de la Segarra el poble de Castellfolit de Riubregós pateix la tirania d'un caciquet que ha fet emigrar ja de la població una pila de famílies; Prats de Rey, Copons, Carme y altres pobles del districte són encara víctimes de la voracitat caciquista. Es precis vetllar pels pobles deslliurats y lluitar constantment a favor dels

pobles oprimos. Tota l'acció de l'*Esquerra Catalana* y especialment la de la seva joventut, que s'encamina a tan nobles propòsits, contribuirà a l'enfortiment del partit a Catalunya, fent que consideri tothom a l'U. F. N. R. com la única esperansa pera la lliberació definitiva dels pobles.

JEPH DE JESPU

El drama de la costa

—¡Quants morts, eh, senyor rector!
—Sí, molts morts, però... cap enterro.

BATALLADES

NZE de Febrer!...

¿Quants anys fa, avui, del naixement d'aquella gentil República que, en forma inesperada, sense transformis y sense sang, vingué un dia a realisar, de sobte, totes les nostres aspiracions?...

Ni volem comptarlos. Si, com diu el Dante,

Nessun maggior dolore che ricordarsi del tempo felice nella miseria,

la memoria d'aquella fetxa lluminosa y la distancia enorme que d'ella'ns separa deuriem fer enrogir les nostres galtes y portar als nostres llavis una amarga confessió d'incapacitat y impotencia.

Vingué la República l'onze de Febrer de l'any 1873; morí brutalment ofegada al cap de pocs mesos, y ab tants anys passats desde llavors, ab tantes llissons com l'experiencia'ns ha donat, ¿què hem fet pera rectificar la nostra conducta y, sobre tot, pera restablir a Espanya la legalitat destruïda ab quatre tirs a l'aire el dia 3 de Janer del 1874?...

Celebrin com vulguin l'aniversari de la proclamació de la República els culpables del nostre fraccionament, els mantenedors de la nostra inercia, els continuadors de la nostra lamentable historia...

Nosaltres, allunyats de miseris y petiteses, preferim celebrarlo callant, meditant y treballant pels nostres ideals, tan hermosos avui com ahir y mil voltes més atraients que'ls discursos d'un home o les intrigues d'una capelleta.

Segons datos oficials que acaben de veure la llum, durant l'any anterior varen emigrar d'Espanya la friolera de 160.000 persones. Aquet total—tornem a advertirho—es el que dels datos oficials resulta.

Y com que aquí oficial y embustero vol dir lo mateix, creiem inutil manifestar que tot això de les 160.000 persones no es més que una il·lusió òptica del bonadós Govern de Madrid, que dient aquesta mentida s'imagina poder ocultar la magnitud de la sangria que a passos agegantats va aniquilant la nostra pobra nació.

Podriem, sense perill d'incórrer en exageració, doblar la suma; però, pera que no's digui que no som enraonats, farem un cap-mas y posarem en la casilla de l'emigració corresponent a l'any 1910 aquesta xifra: 300.000.

¿300.000 espanyols que no han volgut saber res de la qüestió del general Puente ni de la llei del candau!...

Es lo que deu dir en Canalejas:

—Millor que se'n hagin anat!... De segur que la majoria d'aquets emigrants figuraven en els partits d'oposició y votaven sempre contra'l Govern!

De l'arbre eai gut...

Aquet dia a Madrid varen ser detinguts uns quants fulanos que, ab tot l'aparato que requereix tan interessant argument, se proposaven robar la Tresoreria d'Hisenda.

Tractantse de l'Hisenda espanyola, de sobres ens figurem que lo que hi havia a la caixa no devia ser cosa de gaire importancia, però, sigui com sigui, no per això el fet es menos digne de reprovació.

¿Quatre miserables pessetes que tenim, y encara hi ha malvats que'ns les volen pendre!...

Sembla que l'esquadra inglesa que dies hà roda per les costes de Galicia, no té altra misió que observar els moviments de Portugal.

Y els portuguesos, sense donarse per enterats, van fent el seu fet, organisantse y constituint pas a pas la nova República.

—Mireu que aquí fóra us vigilen—els diu algú.

—Això es bo—responen ells.—Aixís estarem ben guardats.

La situació es deliciosa.

Portugal, avui, té vigilants, però no'l paga.

Al revés de lo que sol succeir a molts barcelonins, que'l paguen..., però no'n tenen.

Arenys de Munt, 5 de Febrer.

Altra vegada tenim necessitat d'insistir sobre les malifetes d'en Merda bullida. Fins fa poc, y mercès a les repulses que li van donar les autoritats superiors, prohibintli fer una pila de coses, semblava que s'havia esmenat; però ca! ara hi torna, y de quina manera! Roigs de vergonya ens tornariem si tinguéssim d'explicar algunes de les seves

hassanyes; nosaltres creiem que aquesta vegada no tindran necessitat de picarli els dits les seves autoritats, puig el poble comensa a estar indignat seriament, y es molt possible que'l treguin a cops de roc. Ab això, nosaltres, que a més d'anti-clericals som humanitaris, li recomanem que per uns quants dies estigui amagat en el lloc ont ell sab, y aixís que pugui s'escapi y no torni més an aquet poble, que prou desgracies que hi ha fet.

Port de la Selva, 5 de Febrer.

Una de les festes que ressaltaran, pel proxím Carnestoltes, en aquesta vila, y a la que desitgem un exit franc, es la cavalcada, la qual s'organisarà de la següent manera:

Al davant de la comitiva, el nostre fresc y flamant arcadeg; a la dreta d'aquest, el caciquet panxa-content «Quiquet»; a l'esquerra, el diminut y bellugadís «Sastre»; següents en «Gec-florit», en «Perico», el «Peixeter», y demés comparsa, acompanyats del corneta, vulgo «Cridaner», el qual ostentará damunt les seves encorvadades espalles un retol que dirá: «Todos somos unos». Seguiran els florens «Tonis», «Barberillo», «Bigotis», «Sant Gim» y «Rosset», següents dels seus esclaus. Els Artistics també hi tindran representació: el «Ceba», el «Miculaus», següents del seu secretari «Pol», que de tant en tant els treurà la pols de les sabates. Vindrà després el gremi de carnicers, esvalotantse ells ab ells per no trobar un acord. El «senyor Carreres», lluint la seva descomunal barra; en «Baleya», idem el sobretodo, y darrera de la comitiva, tot platzeriós y respirant ab un costat de nas, ple de satisfacció, el popular y pagano «Don Toribio», llensant bocades de fum de la seva escaienta boca.

Pinell, 5 de Febrer.

Les campanes de l'iglesia d'aquet poble fan molt soroll aquets dies en celebració de l'arribada de dos missioners, que venen a predicar fe y a vendre'ns vinagre. Nosaltres, campaners de tota la vida (ei, campaners de LA CAMPANA DE GRACIA), també volem repicar fort y ferles anar al vol. Vinguen CAMPANES DE GRACIA, doncs, que aquestes tenen sò d'alegria y de progrés, ens parlen clar y català y no'ns fan mal-de-cap, com les de bronzo, ab sos tons fatídics y llastimers, que sols agraden als corbs, als mussols y a les olives.

Sant Pere de Riudevilles, 5 de Febrer.

En aquet poble si que no podem queixarnos, perquè tenim uns cacics del tot treballadors. Ara, segons se diu, estan organisant una societat que diu que tindrà per títol «La Recreativa Murriésca». Es una bona pensada, perquè tots sabem el Dinerons y la seva caterva són tots uns, y aquets poden formar societats murriésques pera veure si poden arregar els desventurats que tenim al poble, ja que els arrastrats que ells esploten guanyen deu rals treballant catorze hores. Y ara, senyors de la «Murriésca», tinc de dirvos que si voleu tenir un gran exit, mireu si podeu fer president a l'home sabi y tremendo que ja ho es d'un Sindicat, dels socis del qual ell deia que eren politics ab careta, y com que ell ja se l'ha posada, segurament que no li vindrà d'una altra. Per acabar, tinc de dirvos que la persona que ha tingut l'honor d'endressarvos aquestes ratlles us desitja molts anys de vida, perquè sou la divertició del poble. Adeu-siau, «Murriés».

Figueras, 5 de Febrer.

A Figueras, de radical, qui més qui menos, ho es tothom menos els lerrouxistes, que a tota hora se'n diuen; per això veureu com els capitosos van a Romanya per Santa Lucia, y això ho trobem molt raonat, puig els convé molt fer l'ull més viu y la majoria d'ells enviïn llurs families al Colegi de San José, dirigit per Maristes expulsats de Fransa, cobrant uns bons honoraris que'ls ajuden a viure regaladament. Ensenyats per mestres ab títol, per la quarta part de lo que'ls costa, els pares ho trobarien car. Aixís estan, y els mateixos radicals que un dia foren els apologistes de Solidaritat, y que per ella, en les columnes del seu periodic (E. P. D.), se reculliren diners, de molt temps han vingut acariciant l'idea de fundar un Centro.

Això, ha portat algun disgust, puig per tot arreu n'hi ha, de bona fe, y es clar, quan un veu que'ls més entusiastes y els més tremendos—desde la taula del café—arrossen... Però per fi el Centro s'ha fet, y en Lerroux, acompanyat de lo més florejat del partit, l'havia de batejar. Aixís s'anunciava fins pocs minuts abans d'arribar el tren, y joh descencant! Ni Lerroux, ni Salillas, ni Alborno, ni Serracera, ni Giner, etc., etc. En representació de tots ells, tregué el cap per la finestra l'Adios, tui! No plovia, però d'aigua'n queia. Es clar, el convit se donà per enganyat, y ho demostrava ja fredor, pintada en tots els semblants, a l'extrem de que quan la comitiva arribava al Centro, el vis-president, desde'l balcó, contrariat pels que mai volen entendre, cridava: «Aplaudiu, que sortirà l'Emiliano», però la gent com si tal cosa, fins que sortí un senyor d'Amer, que parlava el castellà, repetint: «Aplaudid, que saldrá Emiliano». Allavors algunes mans s'ajuntaren (després negaran la superioritat de llengües), y l'Emiliano dedicà quatre frases an en Pi y Margall.

El miting va transcórrer sense cap alusió, estalviant aixís al public de recullir-la. Enraonaren dues paraules tres o quatre radicals dels pobles veïns, y del restant l'Emiliano solet feu el gasto. Lo que més intrigava era la manca d'assistencia de tots els capitosos figuerencs, de tots aquells que ab sa presencia, o ab quatre mots, podien embellir la festa; els quals, ja sia pera no presidir, ja sia pera no enraonar, se dignaron no assistir a l'acte, contrariant en part als que s'ho prenen de bona fe, el veure la manca de conviccions dels que passen per correligionarios. Un malintencionat, volent excusar, deia: «—El Nelo—revalidat fa uns tres setmanes—no ha vingut perquè tenia feina a contestar als electors de Vilademuls, que són molt exigents y difícils d'aconterar. «Jo vaig dirli: «—Ah mal-pensat!... Lo que deu fer, en aquets moments de gloriosa inspiració, es recopilar els datos pera la controversia pendent...»

—.....?

—Sí, home, que no llegires la carta retadora reproduïda en El Ampurdanés?

Jo ja sé que al fer certes apreciacions, a un li va la mel·la... Alabat sia Deu! Es un gran consol la resignació y sempre es un allicient proporcionar serveis a la Creu Roja.

Conferencia telegràfica

(Entre Roma y Madrid)

—¿Qui es vostè?

—En Merry del Val.

Y jo ¿ab qui enraono ara?

—Ab el propi Canalejas.

—Molt be!... ¿Puc parlar ab confiansa?...

—Sí, senyó: el telegrafista

es cosí de ma cunyada.

—Al gra, doncs. ¿Com està això?

—¿El què?

—La qüestió eclesiàstica.

¿Tan mateix vol tirá avant

les reformes anunciades?

—Suposo que això m'ho diu

pel gust no més d'embromarme.

El senyor Montero Ríos

¿que no li ha escrit?

—Tres setmanes

que no he rebut carta d'ell.

—¿Es dir que no sab encara

la solució qu'hem donat

al problema?

—No; paraula.

—Doncs, ara l'hi explicaré

veurà vostè ab quina gracia

ens safarem del embull...

—Ja serà alguna gatada!...

—Tan bon punt s'obrin les Corts,

un diputat dels de casa

dirà que sab de segur

que la trepa vaticana...

—Voldrà dir jo...

—Això mateix.

Que vostè, ab la seva tàctica,

no du cap més intenció

que cansá al Govern d'Espanya,

per veure si així, aburrits,

rompem del tot ab el Papa

y provoquem un conflicte

que als ulls de la gent sensata

ens convertirà en heretges

y en mitj' hora ens farà caure.

Llavors jo m'alsaré,

y ab energiques paraules

diré que per no dar gust

als apostols de la llana...

—Voldrà dir jo...

—Sí, senyor.

Per no secundar les manyes

de Roma, retiro en séc

les reformes projectades,

resolt a no tocar res

y a deixarho tot com ara,

fins que Roma's posi a to

y's presti a reanusa els tractes

ab entera llealtat

y sense crits ni amenasses.

—Y ab això ¿què lograrem?

—Que durant una tongada

no's parlará aquí del clero,

ni de monges, ni de frares,

y jo'm quedaré tranquil

y vostè també...

—¿Magnalia!

—Y com que, segons el ditxo,

qui dia passa ¿sab?...

—Basta!...

Es vostè el primer politic

que s'ha conegut a Espanya.

—Favor que'm fa.

—Aixís, entesos.

—Y d'això, muixoni, eh?

—Vaya!

Saludos a don dallonses!...

—Gracies!... Expressions al Papa!...

C. GUMÀ

relacions entre en Moret y en Canalejas segueixen essent immillorables, y que a la menjadora de l'Estat espanyol s'hi faran, a no trigar, altres tants llocs pera'ls amics del senyor Moret, única manera, potser, de que aquets frenin les seves impacencies y segueixin mostrantseli fidels.

Ja quan la darrera crisis ministerial s'observà que en Canalejas, presoner del trust, mirava de donar complerta satisfacció als elements que en política més se belluguen, que, com es natural, no vol pas dir que siguin els més valiosos y saberuts. Encara que cambis de ministeri com el que allavors s'operà no produeixin en el país fred ni calor, veurem clarament en la contradansa ministerial una nova fase o modalitat d'aquesta beatífica distribució de les delicies del poder, que consisteix en fer bo el conegut adagi, que diu: *Vesten tu, pera que pugui posarmhi jo.*

L'entrada en el ministeri de dos moretistes tan significats com els senyors Gasset y Salvador, ens feu pensar aleshores si era en Moret o en Canalejas el qui, en darrer terme, guanyava la partida. La solució donada a la crisis representava una rehabilitació del primer, o era, pel contrari, un nou triomf a afegir a la llista dels que'l segon porta en poc temps conseguits?

En aquells dies—un mes enrerà—se feia quelcom difícil respondre satisfactoriament an aquestes preguntes. L'incorporació dels senyors Salvador y Gasset al ministeri lo mateix podia significar una satisfacció donada an en Moret, que veia com en Canalejas havia de recórrer als seus amics, que una victoria pera aquet darrer, que somava, per fi, determinats elements a la política per ell representada.

Avui el dubte s'ha esvait. En Moret y en Canalejas marxen d'acord. Pera que'l primer estigui content, ha parlat en Canalejas d'altres combinacions ministerials, a l'objecte de que'ls amics del senyor Moret no experimentin les frisanes del menjuni. Un acte més d'aquesta farsa camarillesca, quin principal element són les escaramusses familiars, les intrigues de baixa mà, els interessos partidistes...

Del mal de l'emigració, de la llei d'associacions, de l'espectre de la fam, que cobreix ab la seva ombra sinistra la major part del mapa de la nació, en Moret y en Canalejas no'n digueren mitja paraula.

Combinació de personal..., distribució de càrrecs..., repartiment de breves...

Y aixís va en Canalejas continuant l'istoria d'Espanya...

BAC DE RODA

UN «ESQUIROL»

QUADRO DRAMATIC

Personatges: CISA, QUIM y PERET

Menjador obrer. Al fons, porta d'entrar al pis; a l'esquerra, corredor y una finestra; a la dreta, una arcocha ab cortines tirades.

ESCENA PRIMERA

CISA y QUIM (a taula, tot sopant)

CISA.—Vès si havem fet be de no esperar-lo!...

QUIM.—Sí que es extrany que trigui, avui...

Potser li ha passat alguna cosa...

CISA.—No li vull cap mal, però, aixís un angel li toqués el cor y no s'acostés mai més per aquí... Tant-de-bo de Deu!...

QUIM.—Vaja! Ja comensem a desbarrar?...

Per què ho dius, això?

CISA.—Per què?... Tu diras, perquè... Ja'n tenim prou ab la nostra, de miseria.

QUIM.—Però ell ne té massa ab la seva... Ja't consta, a tu... No't recordes com estava, de decandit, quan el varem recullir?

CISA.—Però avui potser arribarà ben tip. Y tu, estalviant la qua de l'arengada...

QUIM.—Bon profit li fassi, y no m'amoinis...

Quan me fico un company a casa y m'parleixo ab ell el pa es perquè crec que tinc obligació de ferho... Aixís entenc la veritable solidaritat, jo...

CISA.—Ja, ja... Sembla mentida que a un home que no t'es res, a qui, com aquell qui diu, ni coneixes, li tinguis tantes consideracions y tanta pietat... ¿Perquè tu ets carreter y ell també n'es?... Que s'apanyi!... Potser ell ha estat un gandul tota sa vida...

QUIM.—Calla! Calla!..., y que no't senti més, poca-solta! Com vols que les discuteixi, ab tu, aquestes coses... si tu no'n sabs res, de tot això... Si tu no sabs que'l be que jo faig an ell, demà ell me'l pot fer ane mi!...

CISA.—Lo que sé, Quim, es que'ls diners se'ns acaben, y que, si la vaga dura vuit dies més, ens trobarem en la més espantosa de les miseris... Y que'l cor me diu que aquet teu amic, en Peret, no anirà a captar pera nosaltres, si el cas arriba.

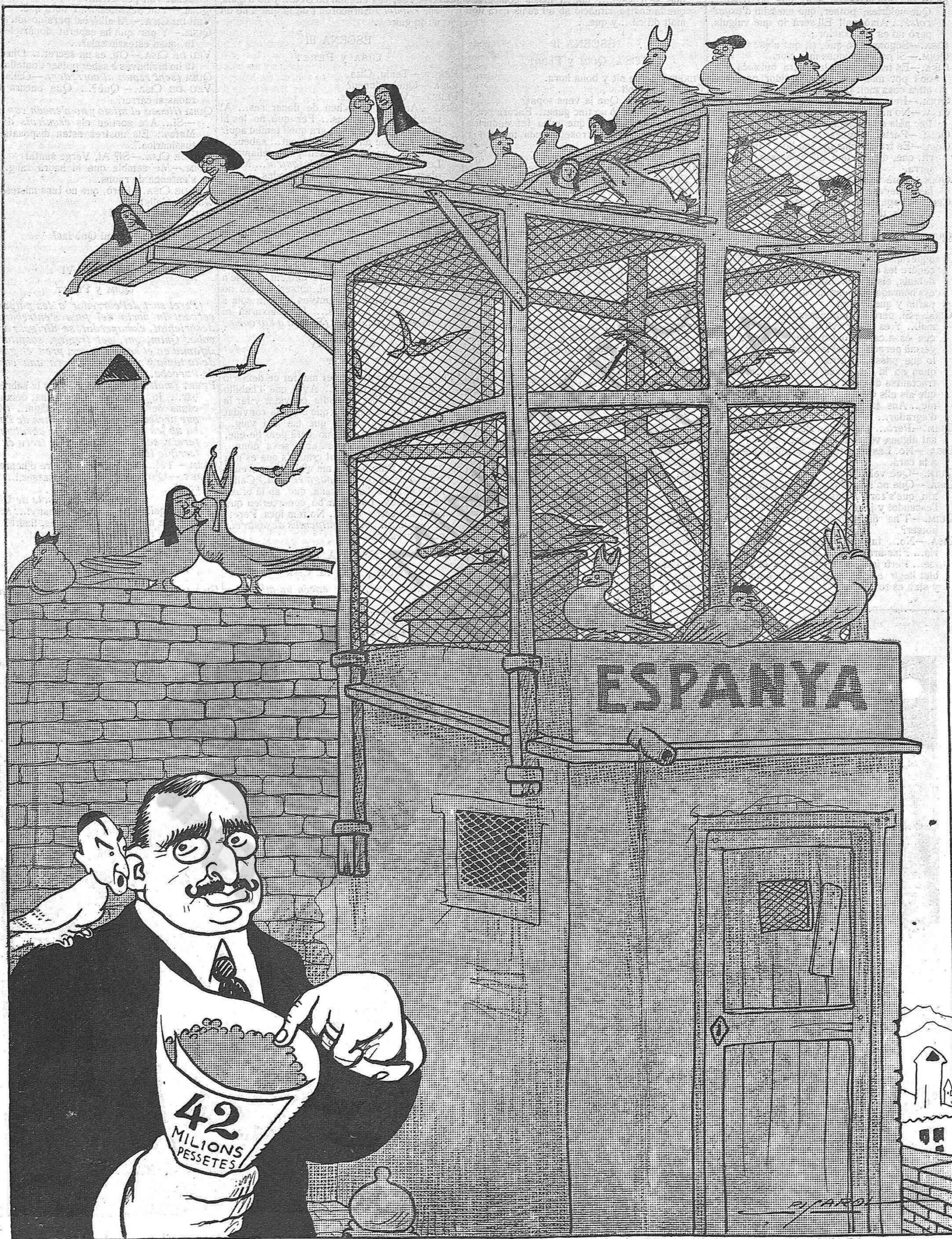
QUIM.—A captar, potser no... Ni ganes que'n tinc, de que hi vagi... Però si troba feina d'un altre ofici, que no sigui de carreter,

Castor y Polux

QUETS dies hem sapigut pels diaris que'n Moret y en Canalejas havien conferenciat, que la seva conversa havia sigut bastant llarga, y que en el decurs de l'entrevista cambiaren impressions respecte de cada un dels problemes politics actualment damunt la taula. En Moret y en Canalejas s'ocuparen, especialment, de la vineta lluita electoral, sospesant les contingencies que als liberals poden oferirse. No fou això solsa-ment lo que s'emportà l'atenció dels dos ilustres prohoms. En la seva conferencia tractaren, en Moret y en Canalejas, d'altres assumptes no menys importants, sobre cada un dels quals—diu la versió oficial—se mostraren de perfecte acord. Afegeix la nota publicada que'ls dos personatges departiren com a excelents amics. Tant, que a l'explicar l'entrevista no tingué en Canalejas prou boca pera alabar el talent y les aptituds del senyor Moret, que, segons el president, examina y jutja les qüestions més complicades ab una claretat y altura de mires per tots conceptes sorprenents. Tan encantat devia quedar en Canalejas de les sollicituts y el judici del senyor Moret, que decidí posar terme a la conversa prometent al vell politic realisar, a la major brevetat, una nova combinació de personal que permeti als més caracterisats moretistes trobar la corresponent y indispensable colocació. Vol dir això, llegidor amic, que les

LA GRAN SOLUCIÓ

— Crec que, fet y fet, si volem que'ls coloms abandonin el colomar, lo millor serà suprimilshi les besses.

la pendrà y ens ajudarà... D'això estiga'n segura.

CISA.—Ja triga massa, a trobarne...

QUIM.—Triga massa!... Y jo, que no trigo?... Que voldries, potser, que anessim d'esquirols?... Això mai! Ell serà lo que vulguis, però no es cap traïdor...

CISA.—Segons pera què, sí, que n'es.

QUIM.—Si no t'expliques més clar...

CISA.—Es traïdor pera la nostra butxaca, que no'l pot mantenir, y es traïdor pera una altra cosa molt pitjor que'm callo...

QUIM.—Pera què?... Enraona...

CISA.—No'm fassis parlar, que ja sabs que no tinc pèls a la llengua...

QUIM.—Parla... Dignes...

CISA.—Es traïdor fins pel teu bon nom de marit, que, d'ensà que ell es a/casa, t'va per terra.

QUIM.—Què vols dir ab això? Explica't! No'm fassis pervaricar!

CISA.—Preguntaho a les veïnes... A les males llengües del carrer..., que contenen que tu mateix li poses el matalàs a terra...

QUIM.—Això diuen les veïnes?... Y què se'n n'ha de donar de les veïnes! D'ont l'has tret aquet quiento?... Mira, noia, no'm fassis encendre les sangs... Ets tu, que has de dir; deixals, els altres... No't tinc confiança? No ets honrada? Que'n's ha de fer, doncs, que parlin y que diguin!...

CISA.—Sí, però les murmuracions sempre fan mal... Y es millor evitarles... Ja fa vint dies que es a casa, aquest home—que tu'n dius germà perquè es del teu ofici—y ja ho veus, lo que passa... Entra y surt quan hi ets, quan no hi ets, quan estic sola... Y això, tractantse de gent jove, ja pots comprendre que als ulls de les persones no es gaire bonic... Ane tu es el primer que no hauria d'agradar...

QUIM.—Però... ¿es que en Peret s'ha proposat alguna vegada ab tu, potser?

CISA.—No. Les temptacions no's lleixen pas a la cara.

QUIM.—Què vols dir?

CISA.—Que no s'ha d'esperar que's descobreixin, que's tornin fets, perquè aleshores ve l'escandol y ja no s'hi es a temps.

QUIM.—T'ha dit alguna cosa inconvenient, potser?

CISA.—No... tampoc... mai... També t'ho diria... Fins ara no s'ha atrevit sinó a mirar-me... Però ja n'he tingut prou... M'ha semblat llegir en els seus ulls que li agrado... y això es tot...

QUIM.—Manies! Presumpció!...

CISA.—Te repeteixo, Quim, que lo més prudent es que li diguis, ab bones paraules, que se'n vagi..., que li fassis comprendre que la nostra situació ab ell se'n's està fent molt difícil... y que...

ESCENA II

CISA, QUIM y PERET

PERET.—Bona nit y bona hora.

CISA.—Bona nit.

QUIM.—Hola!... Que ja vens sopat?

PERET.—No, però no tinc gana... Encara porto aquí el tros de pa que m'ha fet endur la teva dona... N'he rosegat una molla... y aquí'l teniu.

CISA.—Vos trec el plat, doncs?

QUIM.—Déixali les vinagreres y el pa, dona... Potser se repensi, d'aquí a l'hora d'anar a geure...

PERET.—No, no, Cisa... Per mi, endueuse'n ho... (Cisa ho treu tot menos el pa, un ganivet y les vinagreres.)

QUIM.—Què hi ha?... Què's diu?

PERET.—Mira, que tampoc s'han entès... Més esvalotats que mai... rebony!... Que s'ha d'anar per la tremenda... Que llenya als esquirols... Ara mateix hi ha una gropada d'exaltats bastant grossa, aquí abaix al cantó, aprop de la font...

QUIM.—Què volen?

PERET.—Esperen... Esperen a cinc o sis infelissos de les quadres de cà'n Matas, que estan escamats y no gosen sortir de l'amagatall...

QUIM.—Qui hi ha, dels nostres?

PERET.—Si vols que t'ho digui... no ho sé. No n'he conegut pas cap...

QUIM.—Veiam si'n coneixeré algun, jo... Deixam'hi anar...

CISA.—No fassis bestieses, Quim... No't moquis, creume...

QUIM.—Te quedes tu?... Dona'm un misto... (Encén el cigarro y se li queda la caps.)

PERET.—A clapar me'n vaig, jo. Estic masegat de tant rodar, avui...

QUIM.—Baixa, home, que mirarem de posarhi pau... Y després ho celebrarem ab deù del ranci a cà'l Casat.

PERET.—No ho logras pas; es inutil... Estan massa rebecs...

CISA.—Ganes d'anar a buscar lo que no tens, vetaquí.

QUIM.—Calla, tu. Al lilit no l'arreglarem pas mai, la vaga.

PERET.—Al lilit no, però a trets y a ganivetes ab mitg del carrer, tampoc.

QUIM.—Si a lo que vaig es a mirar d'evitarho.

CISA.—Ves, ves en nom de Deu... y no triguís, eh? (Apart.) Enrecorda't de lo que t'he dit no fa gaire...

ESCENA III

CISA y PERET

PERET.—Teniu, Cisa.

CISA.—Què'm doneu?

PERET.—Vuit pessetes.

CISA.—Ane mi no m'heu de donar res... Al meu home, en tot cas... Per què no les hi donaveu, an en Quim, ara que'l tenieu aquí?

PERET.—Es que an ell no he gosat... sabeu?... perquè... no li diguessen pas, rellamp!... Les he guanyades fent d'esquirol... M'han ofert dos duros de dues carretades..., y ho he arreplegat... Teniu, teniu... guardeules, dona... Si he corregut el perill es per vosaltres... Ja ho veig que aneu malament per mi, que vos soc una càrrega...

CISA.—Ben fet que heu fet, Peret... Si espereu que aquets de la «Solidaritat» vos els portin a casa!... Ja li sabré dir jo, de certa manera, que no s'enfadará... Ab lo que no heu fet tan santament es deixant que se'n vagi sol... a pendre mal, potser... Això no està pas be, y quedantvos sent jo sola a casa..., encara menos... Ja abaixareu el llum, eh?... Bona nit... (Se'n va a l'arcoba.)

ESCENA IV

PERET

PERET.—Té raó que he fet mal fet de deixar-lo marxar, pobre Quim!... Avui que l'habillo de centims, fins el podia convidar y fer la pau de tantes vegades que ell m'ha convidat a mi! Rebony! Aviat que me n'hi vaig... Oh, y es veritat que no està gens be que, de nits, me quedi a casa ab la seva dona... Això d'estar cansat pot creure's que es una excusa... Bah, bah..., me n'hi vaig; a veure si l'aconsegueixo... (Apaga el llum.) Calla, deixa'm posar l'americana, que, ab la brusa empastifada, potser m'ho coneixerien que he menat carro, avui... No fem jocs, Peret, no fem jocs... (A les palpentas desapareix pel corredor.)

ESCENA V

QUIM y VEU DE CISA

QUIM (entra pel fons y encén un misto).—

Cisa!... Cisa!... Y el Peret? No se n'ha anat pas?...
 VEU DE CISA.—No... Ja deù dormir... M'ha donat vuit pessetes...
 QUIM.—Vuit pessetes?... Y pera què?
 VEU DE CISA.—Ai ai! Vès! pera nosaltres!
 QUIM.—Y per què ha esperat donàrteles an a tu, quan estessiu sols?...
 VEU DE CISA.—Oh, es un secret... Diu que si tu ho arribaves a saber potser t'enfadaries...
 QUIM (sent remor al corredor).—Calla!...
 VEU DE CISA.—Què?... Que encara hi ha raons al carrer?
 QUIM (llensa el misto y no n'encén cap més).—
 —Si... Ara sortien els esquirols de cà'n Matas... Els nostres estan disposats a estussinarlos...
 VEU DE CISA.—Sí? Ai, Verge santa!
 QUIM.—Me sembla que hi haurà sang... No s'entenen de raons.
 VEU DE CISA.—Però, que no tens mistos?
 QUIM.—Calla!
 VEU DE CISA.—Noi!
 QUIM.—Pst.
 VEU DE CISA.—Quim! Què fas?
 QUIM.—Calla, t' dic!...

ESCENA VI

QUIM y PERET

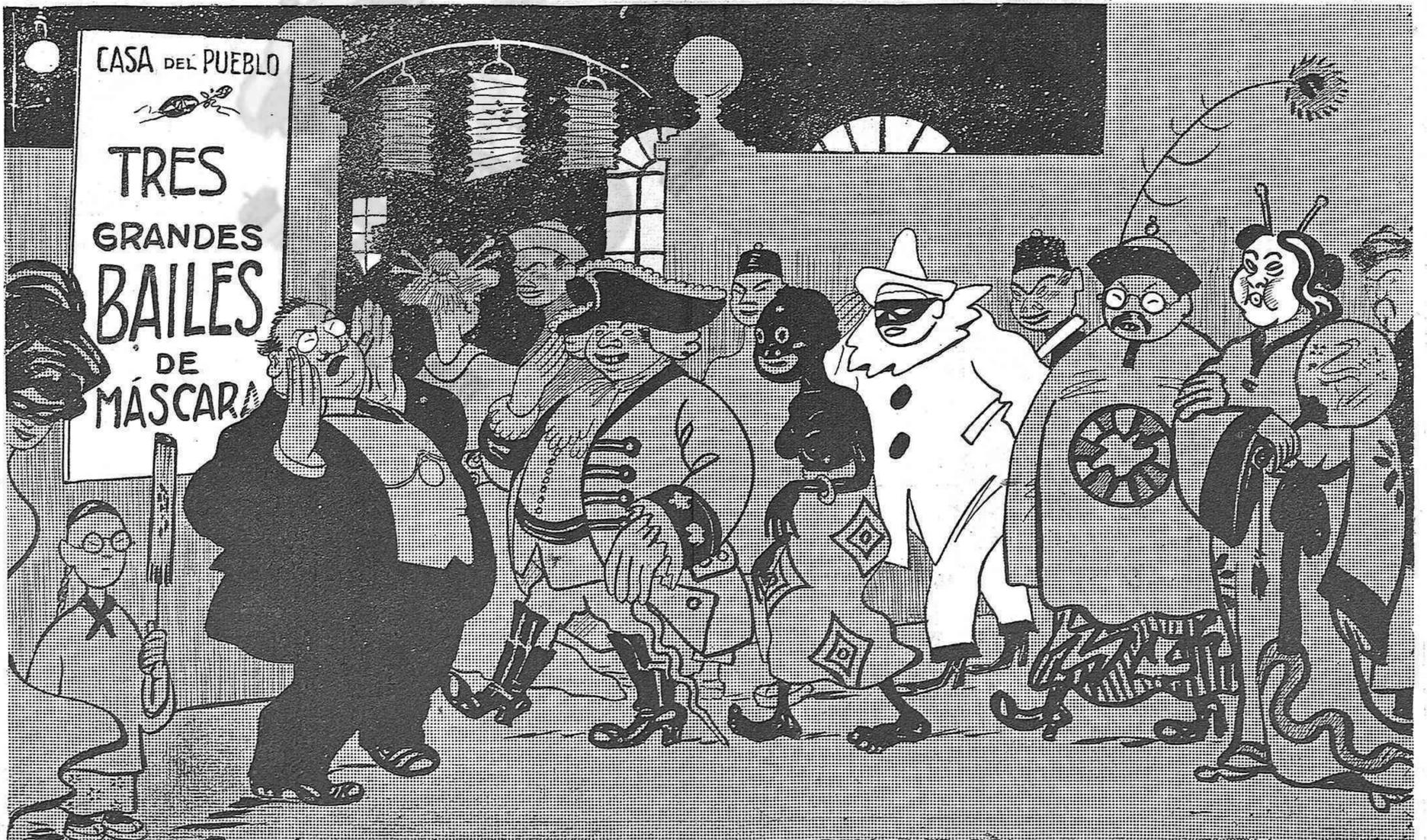
(Peret surt del corredor a les palpentas; cercant la porta del fons s'entrebanca y desorientat, esmaperdut, se dirigeix a l'arcoba. Quim, qui, pel trepitg, sospita una infàmia en el seu company, pren el ganivet de la taula y s'amaga darrera una cortina de l'arcoba.)
 PERET (molt baix).—Veiam si no la sabré trobar... Jo sí que l'he feta bona, deixant la capsa de mistos an aquell plaga... (Aixís que arriba a tocar les cortines de l'arcoba ab les mans, el Quim s'hi abraona y el fereix, caient tots dos per terra en una terrible lluita.)
 QUIM.—Té!... Miserable!... Lladre d'honres!...
 PERET.—Qui es?... No!... Assassins!... Socors!...
 (Xiscle de Cisa.)
 QUIM.—Aquí! More't, mal company!... Murri, més que murri!... Ont anaves, lladre?... A cobrarte'ls diners que li has donat?...

ESCENA VII

QUIM, PERET y CISA

CISA (portant una espelma encesa y deixant-

Don Alacandro, empresari

— Vayan entrando, señores!... Y, un cop acabats els balls, jo us prometo que farem la revolució.

la damunt de la primera cadira.—Quim!
 ¡Què has fet, Quim?
 QUIM.—Cóm?... Duia la gorra y l'americana
 posades?... Ont anava, doncs?
 CISA.—Això es que cercava la porta pera sor-
 tir...
 QUIM.—Pera venirme a trobar, potser?... Rei-
 ra de Deu!
 CISA.—De segur... Era ignoscent, n'estic certa.
 QUIM.—Que he fet, pobre de mi!... Y doncs,
 les teves sospites?...
 CISA.—Eren mentida, Quim!... Per por de la
 miseria, ho deia jo... Que'l treguessis de
 casa, volia... No pas que'l matessis...
 QUIM.—Ah! m'has perdut!... Llengua d'escor-
 pi!... Mala dona!... Com me'n salves, ara,
 del presiri?...
 CISA.—Calla!... Espera't... Sents, al carrer?
 QUIM (*escollint ab atenció*).—Criden... Se
 barallen...
 CISA.—Vés... guaita...
 QUIM (*guaitant per la finestra*).—Tots cor-
 ren cap amunt... Y'm sembla que han deixat
 ferits extesos al mitg del carrer...
 CISA.—No veus cap guàrdia?
 QUIM.—No veig ningú... No més que dos ho-
 mes estirats a terra, aquí a l'acera del davant...
 Deuen ser *esquirols* apallissats...
 CISA.—Quim!
 QUIM.—Què?... Què intentes?...
 CISA.—Baixemlo? (*Pel cos d'en Peret*.)
 QUIM.—No't comprenc...
 CISA.—El baixem entre tu y jo... Jo vigilo a
 un cap y altre de carrer... y, mentres tant,
 tu'l deixes a l'acera, a prop del portal.
 QUIM.—No hi ha altra salvació...
 CISA.—Apa, doncs... No'n torbem; abans no
 s'escoli per la ferida...
 (*En el moment d'agafar el cos d'en Peret,
 ell pel cap, ella pels peus, baixa ràpidament
 el telé.*)

JOAQUIM AYMAMI

Tramontanada

PER sobre la serralada de Pany veureu
 els núvols esmunyir-se en direcció a
 garbí; núvols com de cotó estirat que
 van enlairant-se y prenent formes rars,
 a voltes d'aucellots, a voltes de caricatures
 humanes, ab nassos llargs y boques desco-
 munals, y corren l'un darrera l'altre, y s'ajun-
 ten y tornen a separarse y's disolen, y per sota
 la mateixa costa, per devall de la taca blanca
 que formen les cases de la vila de Roses, veu-
 reu primer una ratlleta fosca d'un color blau,
 y aquesta ratlleta va aixamplant-se y enfos-
 quint-se, y el blau se torna verd, y el verd va
 pujant de to, y lo que abans era una ratlla se
 torna una faixa, y la faixa va aixamplant-se
 y estirant-se cada volta més, y el color verd se
 torna terrós, ab unes ratlletes platejades que
 ara surten, ara s'amaguen. El cel se posa gris,
 d'un gris brut, rogenc com de fang; Roses y la
 serralada van enfosquent-se y una polsina que
 del mar s'aixeca acaba per confondre'l cel ab
 l'aigua, barrant per complert tot l'horitzó. Es
 la Tramontana, la *pubilla* de l'Empordà.

Arriben les primeres bufades suaus, sense
 forsa, l'una darrera l'altra, a curtes distancies,
 però pasada aquesta que podriem dirne intro-
 ducció, les bufades són ja més fortes y més se-
 guides; l'una s'empeny ab l'altra, el cel se va
 enfosquent, y el mar se va encrespant, y aque-
 lles ratlletes curtes, platejades, se tornen llargues
 y salten una sobre l'altra com criatures
 joganeres, y les ones creixen empenyudes ab
 defici, y, alocades, venen a estrellarse en les
 roques o en la platja. Per entre la broma que
 ajunta mar y cel se veuen unes taques fosques,
 confoses, que de xic en xic van engrandint-se;
 són les parelles del bou, que, com criatures
 esparverades, corren folles en busca dels bras-
 sos amorosos de la mare que ha de salvarlos
 del perill. Ab la vela arriada quasi fins a baix
 del pal o ab un petit tros de tendó venen, espe-
 ritades, ab la proa enlair y la popa enfonzada,
 voltades pel ruixim de les votsades, pujant
 de cop y baixant tot seguit, seguint el compas
 desesperat de les ones que les porten.

El patró, ab una mà a l'arjau y en l'altra al
 cap de l'escota, fa fer via a la barca; el proer
 en son lloc, ab el cap de proa a les mans, vigi-
 la y escolta les ordres del patró, y els altres
 mariners, junt a les drisses, disposats a cumplir
 la maniobra. Y la barca va fent via empenyuda
 fortament per la tramontana. Una d'elles es ja
 prop del port, l'altra tot just s'ovira, envoltada
 per la polzina del mar.

La primera barca arria del tot la vela, y en-
 tre les onades, per una part, y la tramontana
 que l'apreta per l'altra, va entrant en el port
 ab velocitat vertiginosa. L'altra barca no's
 veu; de prompte surt y torna a amagarse, y
 altra volta's perd de vista. Y aixís passa
 temps y la mar creix, les botzades són cada
 cop més grosses, el cel més fosc y la tramon-
 tana bufa cada vegada més, ab ràbia esferei-
 dora.

De cop un crit esgarriós se sent sobre les
 roques de la punta. ¡Socors! ¡Auxili!... Els ho-
 mes y les dones corren folles, y la mainada plo-
 ra. De tots cantons surten homes ab cordes y
 restelleres de suros, y tots corren dret a la
 punta: uns, vestits, altres, a mitg ferho, ab la
 faixa arrossegant, sense res al cap, descalsos,
 però tots ab un trasto o altre a les mans que
 pugui servir pera prestar auxili a sos companys.
 Les dones criden y ploren; unes, agenollades,
 ab els brassos enlaire, demanant clemencia; al-
 tres, folles pel dolor, maleeixen el vent, el
 mar, el cel y la terra, voltades de criatures
 que, aferrades a ses faldilles ab llurs manetes,
 ploren, cridant al pare o al germà.

Allí, a poques brasses de les roques, la barca
 d'en Sisó, la companya de parella de la que fa
 poc ha entrat a port, lluita desesperadament
 ab les ones, volentse allunyar d'aquell perill,
 volent fugir de la mort que, a la vista dels
 sers aimats, els espera. Però tot es en và; ni
 els esforços dels pobres mariners, ni els dels
 homes de la terra, ni els precés de les dones y
 la mainada serveixen de res. La barca, enlaira-
 da per les ones y empenyuda per la furia de
 la tramontana, cau de cop sobre una roca, una
 altra onada corre a enlairarla y tot seguit torna
 caure, y la barca's desfà, s'estella, s'esmicola.
 Els pobres naufragés, aferrats als bancs, al pal
 o a les entenes, criden en và auxili y fan esfor-
 sos suprens pera poder assolir una de les
 moltes cordes que desde terra els tiren, però
 que no arriben a ses mans. De cop una onada
 furiosa enlaira la malmesa carcanada de la po-
 bre barca, y aixís suspesa, se tomba de cantó
 y peta sobre un escull, l'onada passa per da-
 munt d'ella, y un remolç d'escuma, barrejat ab
 fustes, cordes y altres objectes, cobreix per
 pocs moments aquell lloc de suplici, y al recular
 l'onada sols se veu entre el rocam alguns
 trossos de fustes que suren d'un cantó a l'altre,
 caps de cordes trencades, y allí, al fons, entre
 les aigües, uns bultós coberts ab robes, en po-
 sicions inverossímils, ab els ulls oberts, la boca
 closa y les mans crispades, buscant un lloc
 pera aferrarse, volent fugir de la mort que
 ab ses grapes els enrossega.

Y ara en surt un a flor d'aigua, enlaira el
 cap, aixeca les mans, fa un crit de desespera-
 ció y torna a enfonsarse en aquell abim que ha
 d'esser la seva tomba.

Y passa el temps, la tramontana marxa, el
 cel se va aclarint, les onades minven y el mar
 se torna verd, d'un verd d'esmeralda, transpar-
 ent, clar y reneix la calma, com si res hagués
 passat...

¡Res ha passat! Allí, sota aquell mar tan
 tranquil, sota aquella aigua tan transparenta y
 tan clara, dormen el són etern, ab els cossos
 destrossats, cinc homes; y allí, en terra, dins
 d'aquelles casetes blanques, queden llurs ma-
 res, esposes y mainada ab el cor oprimint y en la
 major miseria.

Y aquesta es la voluntat d'un Deu poderós,
 tot bondat y misericordia!...

J. PELLICER MONTSENY

REPICS

ESI a les maquinacions de
 les *sabandijas*, que, dali
 que dali, fan tot lo que po-
 den pera destorbar la seva
 marxa triomfal, els exits
 del *caudillo* segueixen rep-
 etint-se, cada dia més bri-
 llants y sorollosos.

Durant tota una setmana va estar *El Pro-
 greso* marejantnos ab l'anunci del grrran mit-
 ting que'l dia 2 de Febrer havia de celebrarse
 a Figueras.

«A dicho acto—deia l'orgue de l'emperador
 —assistiran don Alejandro Lerroux y los seño-
 res Giner de los Ríos, Salillas, Alborno, Igle-
 sias y Serrallara.»

Y tal dit, tal fet.
 Arribà el dia de la trompetejada festa; se
 celebrà el miting, que resultà ¡ai! un fracas dels
 més grossos... y ni en Serrallara, ni en Salil-
 las, ni en Giner de los Ríos, ni l'Alborno, ni
 sisquera l'*insigne caudillo*, se deixaren veure
 per Figueras. Sols el pobre Iglesias (don Am-
 brosió) se vegé ab cor pera anar a passejar la
 seva trista fila pels carrers de la republicana
 ciutat empordanesa.

Com ja suposarà el lector, de totes aquestes
 ausències, la més notada fou la del senyor Gi-
 ner de los Ríos.

«Per què faltà don Hermenegildo a la llista,
 a pesar de l'insistencia ab que s'havia anunciat
 que concorreria a l'acte?»

¡Vagin a saberho!...

Sigui per lo que sigui, nosaltres, de tots mo-
 dos, volem fer dues declaracions:

Si el senyor Giner no va anar a Figueras per
 motius de salut, ho lamentem de debò.

Ara, si'l seu eclipse's degué, com molts as-
 seguren, a raons de dignitat y a la creixent re-

pugnancia que pel *caudillo* va sentint, ens en
 alegrem moltíssim.
 Nosaltres som aixís: al pa, pa...
 Y al vi, si es massa fort..., una mica d'aigua.

Llegeixo:
 «A la Mandxuria (Xina) s'hi registren actual-
 ment mil morts diaris...»

¡Horror!...
 ¿Tant abunden, en aquella terra, els auto-
 mòbils?»

Y segueixo llegint:
 «Y lo pitjor es que la peste, més violenta a
 cada instant, va extenentse ab espantosa rapi-
 dèss per les regions veïnes...»

Ah!... No són els autos, els que fan les morts;
 es una senzilla epidemia.

Tat-lot, tat-lera...
 Dígali microbi,
 dígali Panhard;
 tots dos són prou *perros*
 pel gènere humà.

Conta un periòdic que don Alejandro, quan
 era a la República Argentina, feia dir-se *doctor*:
 el *doctor Lerroux*.

Y com volentse burlar del títol, l'aludit diari
 pregunta:

—¿Doctor en què?

En Medicina, senyor meu, en Medicina...
 Sis o set anys enrera, la bossa del *caudillo*
 se trobava tan pobre y tan anèmica que feia
 pena el mirar-la.

Y avui, reparin que ufana y rodanxona se
 presenta als ulls del món.

¿Coneixen cap altre doctor que'ls sàpiga fer,
 aquets miracles?»

Aquesta sí que no la sabiem. Y a fe que es
 ben curiosa.

Mercès a un detingut recompte fet última-
 ment, s'ha averigut que'l 60 per cent dels ho-
 mes que governen y han governat l'Espanya
 durant els darrers trenta anys són gallegos.

Y com que la major part de les sardines en
 llaunés que aquins mengem també ho són, ens
 sembla que es de raó despenjar la guitarra y
 caragolarnhi una:

Els pitjors tíos d'Espanya
 són els tíos de Galicia;
 després de darnos la *lata*,
 ens deixen sense camisa.

Bones obres.
 El doctor Laguarda no ha parat ni un segon,
 aquets dies. D'un poble a l'altre, ha resseguit
 tots els de la costa.

Objecte?
 Auxiliar als pescadors...
 Y encomanar peix pera la Quaresma, de
 passada.

Els comissionats carlistes que, capitanejats
 per en Solferino, varen anar a entregar l'espasa
 d'honor an en Jaumet, projecten ara la pu-
 blicació d'un follet explicatiu de l'acte trans-
 cendental.

Volen dir que serà un follet?...
 Ho dubto.
 Si diguessin un *foe-follet*, encara ho creuria...

Fa pocs dies el catastròfic y *encara* radical
 senyor Valentí y Camp va anar a perorar al
 Camp d'en Grassot.

El tema era: «La covardia dels intel·lectuals».
 Realment, el més indicat pera parlar de *co-
 vards* es... un *Valentí*.

Vaya, vaya ab el senyor Valentí y Camp
 d'en Grassot!

L'emperador d'Alemanya, per cap d'any,
 acostuma a premiar les personalitats que més
 s'han distingit dintre'l seu reialme, ab una re-
 compensa d'honor.

Enguany li ha tocat el torn al cèlebre Ehr-
 lich.

Y com que a un home de ciencia no li estan
 be condecoracions, ni creus, ni medalles, ni
 botonets, ¡mai dirien què ha decidit, en Guil-
 llem II?... Esgarrifíne!

Nombrar al inventor del «606» proveïdor de
 l'imperial casa!

Llegim:
 «El consul francès de Tientsin dona la noti-
 cia de que'ls xinos son molt aficionats a les pe-
 lícules cinematogràfiques.»

Vaya un descobriment, el de aquet consul!...
 Que'n fa, d'anys, que hi ha *cine* a la *Casa
 del Pueblo*!

Propaganda *ful style*.
 En Lerroux ha anat a fer un mitin a Sa-
 badell.

No sabem encara lo que va ser el discurs
 de l'*amigo*, pero ens ho figurem.

Tractantse d'un parlament fet a Sabadell, de-
 gué ser un *teixit* de paraules.
 Però un teixit d'aquells que'ls que coneixen
 el panyo li veuen l'*entrellat* desseguida.

Els estudiants tradicionalistes celebraran
 demà un banquet al *Mundial Palace*.
 Mal fet.

Els carcundes, per estudiants que's diguin,
 haurien d'estar renyits ab tot lo que fa olor de
mundial, que avui es sinonim de civilisació.
 ¿No tenien a mà les fondes de «Sant Anto-
 ni» o «Sant Agustí», y quedaven be ab la re-
 ligió y ab el ventrell a la vegada?

Un crac se confessa en veu molt alta.
 El mossén, desde dintre la gavia:
 —Estimat penitent: Feume el favor de no
 cridar tant, que se m'ha adormit la cama.

A LO INSERTAT EN EL NUMERO ANTERIOR

- 1.ª XARADA I.—*Peratallada*.
- 2.ª ID. II.—*Alomar*.
- 3.ª ANAGRAMA.—*Rosa-Arròs-Sorra*.
- 4.ª MUDANSA.—*Manela, Manila, Manola*.
- 5.ª TARGETA I.—*San Carlos de la Rápita*.
- 6.ª CONVERSA.—*Salt-Rita*.
- 7.ª JEROGLIFIC I.—*Centenaris*.
- 8.ª ID. II.—*La Marsellesa*.

XARADES

I
Segona-prima, aliment;
 temps, la *tercera girada*,
 y a *Total*, mal governada,
 treballant, no viu la gent,
 y emigra desesperada.

PEP SABATÉ

II
 En la música, *primera*,
 y mineral en *segona*,
 y si busques trobaras
 que'l *total* un poble dona.

JOAN ANTICH PUQUÍ

ANAGRAMES

I
 A casa d'en Masvidal
 vegí *tot* dona *total*.
 A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

II
 Salto un *tot* ab mon *total*,
 caic, y'm faig d'allò més mal.

JOAN ANTICH PUQUÍ

TARGETA

A
 E. FALCÓ N.
 TORDERA

Ab aquestes lletres, degudament combinades,
 formar el títol d'una aplaudida sarsuela castella-
 na en un acte.

MIQUEL SERRATS Y CAMPS

CONVERSA

—¡Adeu, Anton!
 —Adeu, Martí. ¿Aont vas tan precipitat?
 —Mira, marxo a veure els meus pares, que fa
 molt temps que no'ls he vist.
 —¿Que marxés molt lluny?
 —No; vaig fins al poble que havem anomenat
 entre'ls dos.

JOAN ANTICH PUQUÍ

JEROGLIFICS

I

NOTA
 NOTA S
 A

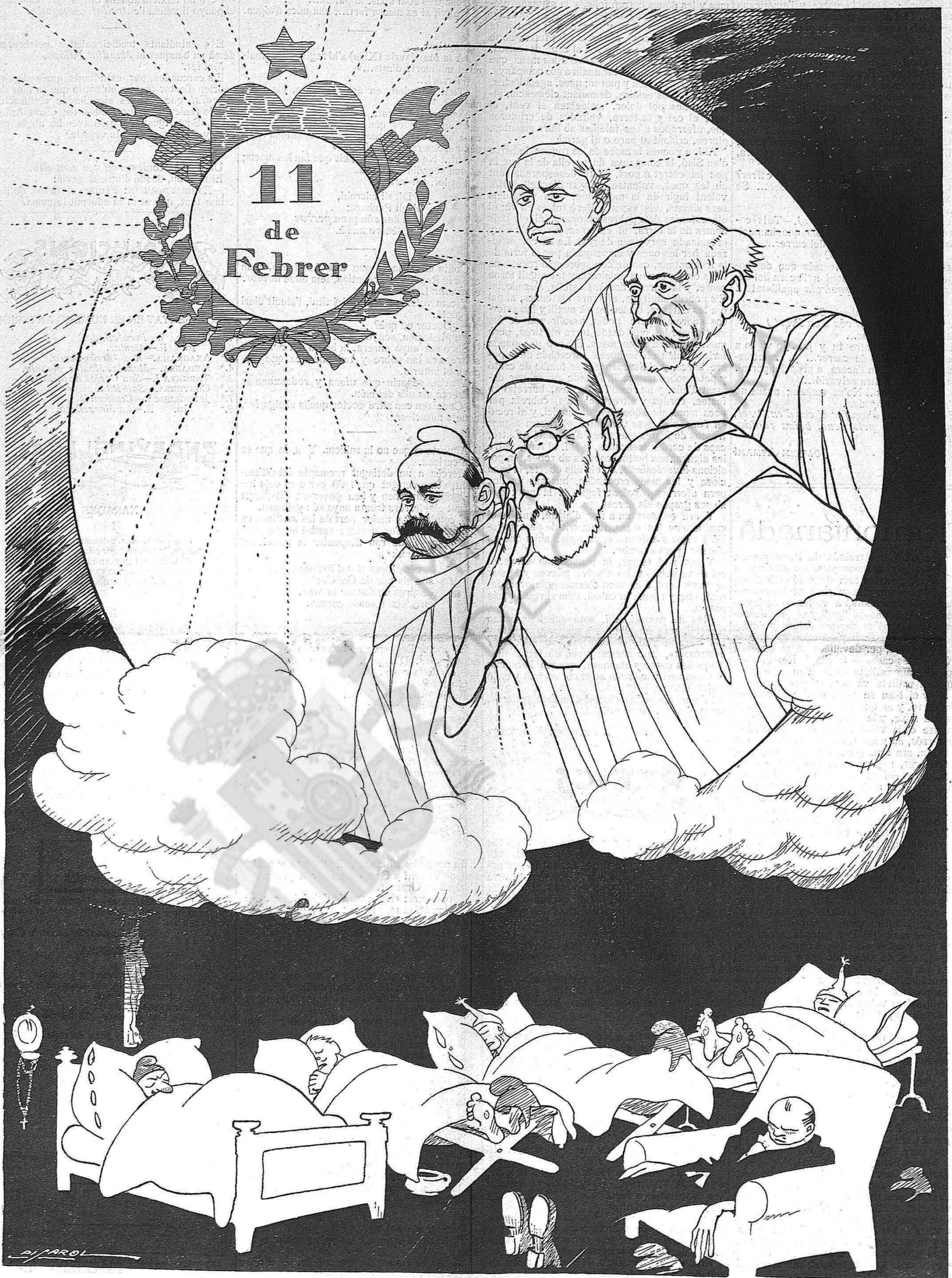
J. M.ª SUREDA (a) ANDARÍ

II

D I I D
 I

ZORAYA

La veu dels mestres

— Republicans, republicans, ¿encara no ha arribat l'hora de despertarvos?